

به نام خدا

شاخص‌های کارایی شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش

مولفان :

مهدی ولی نژاد

نازاره شکری

فریده فرهادی سرتنگی

زهرا مکارمی نیا

حسین صالحی فرد

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

عنوان و نام پدیدآور : شاخص‌های کارایی شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش / مولفان مهدی ولی‌نژاد... [و دیگران].

مشخصات نشر : ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری : ۱۱۸ص.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۳۰۸-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : مولفان مهدی ولی‌نژاد، نازاره شکری، فریده فرهادی سرتنگی، زهرا مکارمی‌نیا، حسین صالحی فرد.

یادداشت : کتابنامه.

Vocational education

موضوع : آموزش حرفه‌ای

Technical education

آموزش فنی

شناسه افزوده : ولی‌نژاد، مهدی، ۱۳۶۵-

رده بندی کنگره : LC۱۰۴۳

رده بندی دیویی : ۳۷۰/۱۱۳

شماره کتابشناسی ملی : ۹۳۷۶۹۳۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

نام کتاب : شاخص‌های کارایی شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش

مولفان : مهدی ولی‌نژاد - نازاره شکری - فریده فرهادی سرتنگی

زهرا مکارمی‌نیا - حسین صالحی فرد

ناشر : ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۲

چاپ : زبرجد

قیمت : ۹۵۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان :

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۳۰۸-۲

تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	فصل اول.....
۹	کلیات.....
۹	مقدمه.....
۱۶	اهمیت موضوع.....
۱۹	فصل دوم.....
۱۹	مبانی نظری.....
۱۹	اهمیت آموزش و پرورش.....
۲۲	تعریف آموزش و پرورش دوره متوسطه.....
۲۳	اهمیت دوره متوسطه.....
۲۴	ویژگی های دانش آموزان دوره متوسطه :.....
۲۶	طرح ایجاد آموزش دوره متوسطه.....
۲۷	دلایل اولویت اجرای طرح جدید مدرسه.....
۲۸	مشکلات و نارسایی های نظام قدیم آموزش متوسطه.....
۳۰	اهداف دوره سه ساله متوسطه.....
۳۱	شاخه متوسطه کاردانش.....
۳۳	اهداف شاخه کاردانش.....
۳۵	آموزش متوسطه در چند کشور جهان.....
۳۵	آلمان.....

- ۳۶..... آمریکا
- ۳۷..... انگلستان
- ۳۷..... ایرلند
- ۳۷..... استرالیا
- ۳۸..... پاکستان
- ۳۸..... ژاپن
- ۳۸..... فرانسه
- ۳۹..... سنگاپور
- ۳۹..... کانادا
- ۴۰..... هلند
- ۴۱..... آموزش متوسطه
- ۴۲..... نظام جدید آموزش متوسطه
- ۴۳..... نظام سالی - واحدی و آموزش متوسطه
- ۴۵..... تقسیمات نظام جدید آموزش متوسطه
- ۴۵..... شاخه متوسطه نظری
- ۴۵..... شاخه کار دانش
- ۴۶..... شاخه متوسطه فنی و حرفه‌ای
- ۴۶..... اهداف شاخه متوسطه فنی و حرفه‌ای
- ۴۶..... ساختار شاخه متوسطه فنی و حرفه‌ای
- ۴۷..... دیدگاه صاحب نظران تعلیم و تربیت درباره ضرورت آموزش های فنی و حرفه ای
- ۴۸..... ژان هانری پستالوزی

- ۴۸.....فرانسیس پارکر
- ۴۸.....جان دیوئی
- ۴۹.....ویلیام کیل پاتریک
- ۴۹.....ژان لیتارت
- ۵۰.....اوید دکرولی
- ۵۰.....ژرژ کرشن اشتاینر
- ۵۱.....استانیسلاس شتسکی
- ۵۱.....روند شکل گیری آموزش های فنی و حرفه ای در جهان
- ۵۸.....ساختار آموزش های فنی و حرفه ای در بین تعدادی از کشورهای توسعه یافته
- ۵۸.....فرانسه
- ۶۰.....دیپلم تکنولوژیک
- ۶۰.....دیپلم علوم پزشکی - اجتماعی
- ۶۱.....دیپلم علوم و تکنولوژی خدمات :
- ۶۱.....دیپلم حرفه ای :
- ۶۱.....آلمان
- ۶۳.....ژاپن
- ۶۶.....تاریخچه آموزشهای فنی و حرفه ای در ایران
- ۶۸.....آموزش فنی و حرفه ای از انقلاب مشروطه تا پایان دوره قاجاریه
- ۶۹.....مدارس تخصصی تهران
- ۷۰.....مدرسه صنایع مستظرفه تهران
- ۷۰.....مدرسه فلاحت و دبستان برزگری

- ۷۰..... مدرسه موسیقی
- ۷۱..... مدرسه طب
- ۷۲..... مدارس تخصصی شهرستانها
- ۷۲..... آموزش فنی و حرفه ای از آغاز حکومت رضاخان تا جنگ جهانی دوم
- ۷۲..... دبیرستان تجارت
- ۷۲..... هنرستان و پرورشگاه دختران
- ۷۳..... هنرستان صنعتی فارس
- ۷۳..... هنرستان صنعتی تبریز
- ۷۴..... هنرستان رنگرزی
- ۷۴..... آموزش فنی و حرفه ای از جنگ جهانی دوم تا پیروزی انقلاب اسلامی
- ۷۶..... آموزش فنی و حرفه ای پس از پیروزی انقلاب اسلامی
- ۷۸..... کارایی
- ۷۸..... معنی و مفهوم کارایی:
- ۷۹..... تعاریف کارایی
- ۸۲..... نظام آموزشی و مفهوم کارایی در آن
- ۸۵..... دیدگاه ماکس وبر
- ۸۷..... دیدگاه فردریک تایلور
- ۸۹..... دیدگاه هانری فایول
- ۹۰..... توسعه
- ۹۳..... شاخص های توسعه
- ۹۶..... تحقیقات انجام شده در داخل کشور

تحقیقات انجام شده در خارج از کشور ۱۰۱

نتیجه گیری کلی ۱۰۵

منابع ۱۰۹

فصل اول

کلیات

مقدمه

با توجه به این که در قرن بیستم، شکاف میان کشورهای شمال و جنوب روز به روز عمیق تر و این فاصله هر روز بیش تر می شود، لذا مسئله توسعه در جوامع مختلف مورد بحث قرار گرفته است و همه کشورهای در پی توسعه متعادل و پایدار در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی هستند. با توجه به نقش انسان در امر توسعه و اهمیت روز افزون آن به نسبت سایر منابع، توسعه منابع انسانی به طور جدی مورد توجه قرار گرفته است و ملت ها درصدد توسعه نیروی انسانی خلاق، مبتکر، محقق و متفکر خود هستند.

توسعه انسانی فرآیندی است که بر کران بهزیستی انسان ها می افزاید و در نتیجه امکان گزینش های بهتر را فراهم می سازد. امکانات اساسی برای توسعه انسانی طولانی و سلامت زیستن، دستیابی به شناخت و ساختن دانش و دستیابی به منابع لازم برای بهزیستی است. (مشایخ، ۱۳۸۰)

توسعه منابع انسانی به طور عمده با آموزش های رسمی و غیر رسمی و مستمر ضمنی تأمین می شود؛ به همین دلیل آموزش و پرورش هم یک عامل خدمات اجتماعی محسوب می شود و هم یک سرمایه گذاری اقتصادی است که باعث تسهیل رشد و توسعه انسانی خواهد شد. بنابراین ارتباط اصلی بین آموزش و پرورش و رشد و توسعه به

طور عمده نتیجه تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بازار کار از طریق آموزش و پرورش است. (مسری، ۲۰۰۳).^۱

توسعه اقتصادی - اجتماعی نیز بدون سرمایه گذاری کافی در آموزش های علمی و افزایش سطح مهارت های فنی و حرفه ای نیروی کار امکان پذیر نیست. از جمله عوامل موثر در رشد و توسعه اقتصادی، افزایش سطح مهارت های نیروی کار است؛ و یکی از شرایط لازم و اساسی برای رسیدن به رشد و توسعه اقتصادی برنامه ریزی صحیح برای آموزش های فنی و حرفه ای است. (وزارت آموزش و پرورش پاکستان، ۲۰۰۱).^۲

آموزش متوسطه فنی و حرفه ای عبارت است از سازماندهی برنامه های آموزشی به صورت تشکیل دوره های تحصیلی خاصی که به طور مستقیم با آماده سازی افراد برای اشتغال در مشاغل مورد نیاز فعلی و آینده، پس از فارغ التحصیلی و کسب مدرک تحصیلی ارتباط دارد. محتوای این برنامه ها قابلیت محور است و به گونه ای اعمال می شود که به افزایش دانش علمی، قوه استدلال، مهارت های حل مسئله و مهارت های مورد نیاز مشاغل خاص در فارغ التحصیلان منتهی شود و آنان را برای کسب استقلال اقتصادی به عنوان یک عضو سازنده و موثر جامعه کمک کند. (مک ماهان، ۲۰۰۶).^۳

در کشورهای اروپایی تلاش وسیعی برای گسترش آموزش های فنی و حرفه ای انجام شده است. در حال حاضر نیروهای قدرتمند اقتصادی به دلیل سیاست های جهانی شدن بازار و رشد و توسعه سریع نظام های اطلاع رسانی، تاکید زیادی بر توسعه کیفی و انعطاف پذیر بودن نظام های آموزش فنی و حرفه ای دارند. توسعه نظام آموزش فنی و حرفه ای در انگلستان، تغییر ساختار نظام آموزشی دوآل در آلمان، دوباره سازی نظام های فنی و حرفه ای در کشورهای شرق اروپا و قانون جدید آموزش فنی و حرفه ای در

1-Maasri

2 -ministry of education of pakistan

3 -mc mahan

هلند؛ نمونه‌هایی از رشد و توسعه نظام آموزش فنی و حرفه‌ای در کشورهای اروپایی است. (نیوا نویز و براند سما، ۲۰۰۱)^۱

برای رسیدن به هدف‌های آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای از نظر تأمین سرمایه‌های انسانی کارآمد برای رشد و توسعه انسانی، طراحی برنامه آموزشی اثربخش و کارآمد با توجه به امکانات، نیازها و چالش‌های اساسی جامعه ضرورت ویژه‌ای دارد. بنابراین تعیین کمیت و کیفیت این آموزش‌ها، کارآیی آنها دربرآورده کردن اهداف از پیش تعیین شده، رابطه آن‌ها با اشتغال و بازار کار و نوع و سطح آموزش‌ها بسیار مهم و یکی از دغدغه‌های فراهم‌کنندگان این‌گونه آموزش‌ها است.

به زعم مسئولان آموزش‌های فنی و توسعه مهارت‌ها، کارآیی بیرونی نظام آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای ارتباط مستقیمی با تأمین نیروی کار دارد و موسسه‌ای بیش‌ترین کارآیی بیرونی را خواهد داشت، که فارغ‌التحصیلانش شانس و فرصت بیش‌تری برای ورود به بازار کار و یافتن کار مورد علاقه و متناسب با مهارت‌های آموخته شده داشته باشند.

با عنایت به اهدافی که برای برنامه‌های آموزشی در نظر گرفته می‌شود، می‌توان کارآیی بیرونی آموزش را از جنبه‌های تحصیلی، شغلی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مورد ارزیابی قرار داد. هنگامی که براساس برنامه‌های آموزشی، اهدافی از پیش مشخص می‌شود، انتظار می‌رود که پس از اجرای برنامه‌ها، دانش‌آموزان دانش‌ها، مهارت‌ها، گرایش‌ها و عادات معینی را کسب کنند. بنابراین، می‌توان نتیجه‌گرفت تغییراتی که به دنبال اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی در ابعاد مختلف رفتار دانش‌آموزان ایجاد می‌شود، معرف کارآیی بیرونی برنامه‌های آموزشی است. بر این اساس در پایان فعالیت‌های آموزشی هر اندازه تغییرات به وجود آمده در رفتار و کنش شاگردان با اهداف از

پیش تعیین شده هم سویی بیش تری داشته باشد، می توان گفت که برنامه ها از کارایی بیرونی بیش تری برخوردارند.

ارزیابی کارایی بیرونی نظام های آموزشی نشان می دهد که عدم تناسب برنامه های آموزشی با نیازهای بازار کار در بسیاری از کشورها مسئله ای کاملاً جدی است. بازار کار برای فارغ التحصیلان آموزش متوسطه فنی و حرفه ای و حتی دانشکده ها و دانشگاه های فنی، با تنگناهای فراوانی رو به روست، از جمله: بالا بودن سطح بیکاری تمام سنین، طولانی بودن زمان جستجو حتی برای یک کار کوتاه مدت و بالا بودن نرخ برگشت به بیکاری (موپینگا و لایوسی، ۲۰۰۴).^۱

گرچه دولت ها برای پایین آوردن نرخ بیکاری راهکارهای بسیاری مثل عرضه آموزش های فنی و حرفه ای و ایجاد مشاغل مختلف با حمایت های مالی دولت را طراحی کرده اند، اما تجربه نشان می دهد که این اعمال تأثیر چندانی روی حل مشکل نداشته است (بون و همکاران، ۲۰۰۴).^۲

به زعم حسینی نسب فردی که دوازده سال از پربارترین دوران عمر خود را صرف تحصیل می کند، امیدوار است که در پایان تحصیلات خود یا جذب بازار کار شود یا بتواند به دوره های آموزش عالی راه یابد. اما کم تر جامعه ای توانسته است راه اصولی و دقیقی برای به کار گماردن فارغ التحصیلان خود بیابد (حسینی نسب، ۱۳۷۱)

در ایالات متحده پژوهش گران دریافتند که فارغ التحصیلان رشته های حرفه ای به لحاظ سطح دست مزد مزیتی بر فارغ التحصیلان رشته های عمومی ندارند. تاسینگ در بررسی مدارس متوسطه نیویورک، عدم موفقیت آموزش فنی و حرفه ای در افزایش بهره وری فارغ التحصیلان در بازار کار را، علی رغم هزینه های بسیار زیادتر این آموزش ها

1 - MuPinga, D. livesay

2 - Boon & etal

نسبت به سایر آموزش‌ها دوره متوسطه، نشان داده است. (ساخاروپولوس، ترجمه محمد بیگی، ۱۳۷۱)

مهرمحمدی نتیجه بررسی کارآیی بیرونی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای آلمان با نظام دوآل را شش ماه پس از اتمام دوره این گونه بیان کرده است: در مجموع ۶۷ درصد مهارت‌آموزان توانسته‌اند به نوعی جذب بازار کار شوند. اگر ادامه تحصیل و کارآموزی را نیز آن چنان که باید مسیری موجه و متضمن ثمربخشی سرمایه‌گذاری به عمل آمده بدانیم، آن گاه شاخص کارآیی بیرونی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای آلمان با نظام دوآل را شش ماه پس از اتمام دوره این گونه بیان کرده است. در مجموع ۶۷ درصد مهارت‌آموزان توانسته‌اند به نوعی جذب بازار کار شوند، آن گاه شاخص کارآیی بیرونی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای آلمان به ۸۰ درصد افزایش می‌یابد، که یکی از مظاهر موفقیت این نظام به حساب می‌آید. (مهرمحمدی، ۱۳۷۳، ص ۴۵-۶۵)

نتایج تحقیق طالقانی بیانگر عدم جذب بیشتر فارغ‌التحصیلان دختر آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای در مشاغل مربوط به رشته خود معلول هماهنگ نبودن رشته‌های فنی و حرفه‌ای با نیازهای مختلف کشور، پرداختن فارغ‌التحصیلان به مشاغل دیگر به دلیل نبودن مشاغل متناسب با رشته تحصیلی آن‌ها، کمبود درآمد رشته‌های فنی و حرفه‌ای و عدم هماهنگی برآورد نیازهای کمی نیروی انسانی با برنامه ریزی‌های توسعه کمی آموزش رشته‌های مختلف فنی و حرفه‌ای بوده است. (طالقانی نیا، ۱۳۷۱)

نتایج تحقیق فرشاد نشان می‌دهد حدود ۵۵ درصد از فارغ‌التحصیلان رشته‌های فنی و حرفه‌ای بیان داشته‌اند که در مشاغل غیر مرتبط با رشته تحصیلی اشتغال دارند؛ هماهنگی بین نوع رشته و نوع نیاز بازار کار در بسیاری از موارد کامل نبوده است؛ در بعضی از استانها فارغ‌التحصیلانی وجود داشتند که بازار به رشته آنان نیازی نداشت؛ از طرف دیگر، در بعضی از استانها برخی از رشته‌های فنی و حرفه‌ای متقاضی داشته، در حالی که این رشته‌ها در آن استانها فارغ‌التحصیلان نداشته است. عواملی که اشتغال نامرتب فارغ‌التحصیلان را به آن‌ها نسبت داده‌اند به ترتیب عبارتند از: نبودن شغل

مناسب و مرتبط با رشته تحصیلی، عدم نیاز بازار کار به رشته تحصیلی مورد نظر، زیاد بودن داوطلب شغل، نداشتن مهارت لازم، کمبود حقوق و درآمد شغل مربوط به رشته تحصیلی و بی علاقه بودن به شغل (فرشاد، ۱۳۷۴)

تحقیق شعبانلو نیز نشان می دهد که میزان اشتغال فارغ التحصیلان رشته های مختلف فنی و حرفه ای در استان آذربایجان غربی یکسان نبوده است؛ بالاترین نرخ اشتغال مربوط به کشاورزی با ۳۶/۸۴ درصد و کم ترین نرخ مربوط به خدمات با ۶/۸۷ درصد بوده؛ مشاغل فارغ التحصیلان با رشته تحصیلی آن ها چندان مطابقت نداشته است؛ به طوری که شغل ۶۵/۲۲ درصد شاغلان صنعت، ۵۵/۵۵ درصد شاغلان خدمات و ۸۵/۷۱ درصد شاغلان کشاورزی با رشته تحصیلی آن ها مرتبط نبوده است (مشایخ، ۱۳۷۶، ص ۱۲۳-۱۱۰)

یکی از اهداف کیفی آموزش و پرورش افزایش کارایی در همه سطوح و انواع آموزشها می باشد، لازم است اطلاعات و داده ها در این خصوص فراهم گردد و با ارائه تصویری روشن و واضح از وضع موجود نظام آموزشی با استفاده از شاخص ها و معیارهای مربوط به تهیه یک برنامه توسعه و گذراندن وضع موجود و رسیدن به وضع مطلوب اقدام کرد (محسن پور، ۱۳۸۵، ۴۹).

با توجه به اینکه نظام آموزش و پرورش تعداد زیادی از جمعیت کشور را تحت پوشش قرار می دهد، بدون برنامه ریزی نمی توان از کارایی درونی و بیرونی برخوردار شود و در جهت بهبود بخشیدن به فعالیت هایش گام بردارد، از این رو بکارگیری شیوه های برنامه ریزی امری اجتناب ناپذیر است (گروه مشاوران یونسکو، ۱۳۷۹، ۳۹).

مفهوم کارایی یکی از عناصر کلیدی است که بورک ۱ آن را انقلاب ساکت در آموزش و پرورش و بالاخص آموزش های فنی و حرفه ای می داند. بر این اساس با توجه به کیفیت محصول نهایی آموزش و پرورش و کارآمدی آن باید مورد تأکید قرار گیرد و از

دیدگاه ایشان آموزش مبتنی بر کارآمدی در نظام فنی و حرفه ای عبارت است از ارائه دانش و مهارت معینی که مطابق با استانداردهای مورد درخواست شرکت های تولیدی و صنایع باشد و بتواند به نیازهای آن ها در محیط کار پاسخ گوید لذا در هر کشوری تقویت مؤسسات آموزشی، حفظ سلامت و کارایی آنها یک هدف اساسی و مهم به شمار می آید، زیرا ناتوانی سیستم آموزشی و عدم بکارگیری آنها می تواند اثرات مثبت تدابیر توسعه ای و علمی را در کشور به طور اعم و سیاست های آموزشی و پژوهشی را به طور اخص محدود سازد (گلابی، ۱۳۸۶، ۴۷).

نظام آموزشی وقتی به صورت یک سیستم در نظر گرفته می شود طبیعی است با واژه-هایی چون درونداد^۱ و برون داد^۲ سروکار داشته باشد و دانش آموزان از مهم ترین دروندادها و فارغ التحصیلان از مهم ترین برون دادهای این سیستم تلقی می شوند. از آنجا که هم دانش آموزان ورودی فارغ التحصیل نمی شوند و همچنین همه فارغ التحصیلان به نیازهای جامعه و بازار کار پاسخ نمی دهند بحث کارایی^۳ در نظام آموزشی مطرح می شود، کارایی اصطلاحی است که برای توصیف ارتباط میان داده ها و ستانده ها بکار می رود، داده ها یا دروندادهای نظام آموزش و پرورش عبارتند از منابع مالی و مادی و برای محاسبه کارایی درونی معمولاً داده ها را با دانش آموز در سال محاسبه می کنند و برون داد (فارغ التحصیل) به صورت کمی در نظر گرفته می شود (ساختار و پولوس، ترجمه وحیدی، ۱۳۷۰).

به نقل از هرنندی (۱۳۸۲) توانمندی یا کارآمدی نظام آموزشی ابعاد مختلفی دارد که کارایی بیرونی از مهم ترین و عمده ترین این ابعاد می باشد، این مفهوم نشان دهنده کفایت نسبی نظام آموزشی با تاکید ویژه بر مطلوبیت برون دادها و نتایج نظام آموزشی در سطوح مختلف نظام آموزشی شامل مدرسه، منطقه، استان و کشور می باشد و به همین دلیل از کارایی بیرونی می توان بعنوان یک ابزار مناسب جهت ارزیابی نظام آموزشی در

1-input

2-output

3-efficiency

سطوح مختلف استفاده نمود و این نشانگر در واقع میزان پاسخگویی فارغ التحصیلان را به نظام (فردی، اجتماعی، اقتصادی) مشخص می نماید (محسن پور، ۱۳۷۶).

در پایان باید گفت کارایی بیرونی از شاخص های مختلفی همچون تحصیل هزینه-ها، بازدهی، مقایسه هزینه-بازدهی، برابری فرصت های یادگیری، شاخص ها و نیازهای بازار کار، اشتغال و یا ادامه تحصیل دانش آموختگان تشکیل شده است.

اما در این پژوهش هدف مقایسه افراد و یا تعیین میزان اشتغال برای فارغ التحصیلان شاخه های فنی و حرفه ای و کاردانش می باشد، بدین صورت که آیا فارغ التحصیلان در این شاخه ها مشغول به کار شده اند یا خیر؟ و یا از طرفی آیا فارغ التحصیلان توانسته اند یا مایل بوده اند به ادامه تحصیل در رشته های مورد نظر بپردازند؟ و علاوه بر این قصد داریم مرتبط بودن رشته ها با شغل آنها را مورد بررسی قرار دهیم یعنی آیا فارغ التحصیلان توانسته اند شغل و حرفه مرتبط با دانش و علم کسب شده خود را به دست آورند؟ و در نهایت اینکه آیا بین کارایی بیرونی (نرخ اشتغال، نرخ ادامه تحصیل و میزان مرتبط بودن شغل با رشته تحصیلی) در شاخه های فنی و حرفه ای و کاردانش آموزش متوسطه شهرستان اهواز در بین سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ تفاوت معناداری وجود دارد؟

اهمیت موضوع

هزینه سرانه آموزش های فنی و حرفه ای برای وزارت آموزش و پرورش چندین برابر رشته های نظری است بنابراین با توجه به کارایی این نوع آموزشها یکی از مقوله های بسیار با اهمیت در هر جامعه و بالاخص در جامعه ایران است که با کمبود منابع مالی برای ارائه خدمات آموزشی مواجه است. نظام آموزش و پرورش در جوامع امروزی به مثابه عامل اصلی و موثر در تحولات اقتصادی، اجتماعی و وظیفه اساسی خود را برای آموزش و پرورش همه جانبه فرد و شکوفایی و رشد استعدادهای کلیه افراد جامعه و تربیت نیروی کار ماهر و متخصص و انتقال ارزشهای فرهنگی و علمی و فنی متمرکز نموده است (گلابی، ۱۳۸۶، ۱۴۷).

شاخص ترین عامل مرتبط با کارایی بیرونی در نظام آموزشی نرخ اشتغال دانش آموختگان می باشد زیرا با فرض بالا بودن کارایی درونی یک نظام اگر دانش آموختگان آن نتوانند جذب بازار کار شوند این نوع کارایی (درونی) بی معنا خواهد بود، بررسی وضعیت اشتغال ضمن آنکه معیار مناسبی برای قضاوت درباره کارایی بیرونی موسسات آموزشی به خصوص مراکز فنی و حرفه ای و کاردانش به دست می دهد اطلاعات مناسبی درباره وضع بازارکار و عملکرد دانش آموختگان در بازارکار فراهم می آورد و همچنین نشان دهنده توانمندی سیستم اقتصادی جامعه و بالاخص شهرستان اهواز در جذب فارغ التحصیلان است لذا با بررسی و انجام تحقیقات مناسب در این زمینه می توان از هدر رفتن هزینه ها و نیز بحران های بیکاری رشته های مختلف فنی و حرفه ای و کاردانش جلوگیری نمود و همچنین انجام این تحقیق در زمینه کارایی بیرونی شاخه های فنی و حرفه ای و کاردانش بسیار ضروری است و نتایج این تحقیق تصویر واضحی از عملکرد هنرستان های فنی و حرفه ای و کاردانش شهرستان اهواز در طی سالهای ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ فراهم می آورد که امکان قضاوت در مورد عملکرد آنها و ارزیابی کلی وضعیت انطباق آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش با نیازهای جامعه و وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان هنرستانها و یک ارزیابی کلی از کارایی بیرونی شاخه های فنی و حرفه ای و کاردانش برای برنامه ریزان، مدیران، معلمان و کارشناسان را ممکن می سازد.

فصل دوم

مبانی نظری

اهمیت آموزش و پرورش

یکی از گسترده ترین و در عین حال پیچیده ترین و مهم ترین نظام های تولیدی و اجتماعی در هر جامعه ای در جهان امروزی آموزش و پرورش آن جامعه می باشد. تمام اقشار یک جامعه به طریق مستقیم و غیر مستقیم درگیر آموزش و پرورش بوده و از کارکردهای آن تاثیر می پذیرند. از آن جا که این نهاد یک نهاد همگانی می باشد و در زندگی و سرنوشت افراد یک جامعه تاثیرات بسزایی دارد ، اهمیت آن در زندگی بر کسی پوشیده نیست و در هر جامعه ای با توجه به توانایی ها و امکاناتی که دارد سرمایه های عظیمی را صرف آن می کند. (شریعتمداری ، ۱۳۷۵ ، ۷۴).

استمرار و بقای هر جامعه مستلزم آن است که مجموعه باورها و ارزش ها ، رفتارها ، گرایش ها ، دانش ها و مهارتهای آن به نسل جدید منتقل شود. ساخت یا کار یا وسیله انتقال ، آموزش و پرورش است. آموزش و پرورش به معنی اعم مترادف با جامعه پذیری است ، یعنی فراگردی که افراد از طریق آن به یادگیری نقش ها ، قواعد ، روابط کلی و فرهنگ جامعه خود می پردازند. آموزش و پرورش در معنای اخص ، فراگردی است که افراد به واسطه آن در وضعیت های اجتماعی سازمان یافته در معرض آموزش منظم دانش ها ، مهارتها ، رفتارها و گرایش های معین قرار می گیرند و موجبات رشد و توسعه

اجتماعی ، سیاسی و اقتصادی آن کشور و جامعه را فراهم می سازند. (علاقه بند ، ۱۳۸۰ ، ۳۵).

آموزش و پرورش فعالیتی مداوم ، جامع و برای همه ، برای رشد و تکامل انسان ، غنای فرهنگ و تعالی جامعه می باشد.

نظام آموزش و پرورش هر کشوری ، با رشد و توسعه اجتماعی ، فرهنگی و اقتصادی آن کشور پیوند ناگسستنی دارد و آرمانها و هدفهای آموزش و پرورش تحت تاثیر اصول و مبانی فردی ، اجتماعی ، اقتصادی ، فرهنگی و فلسفی آن جامعه قرار می گیرد و از زمانی به زمان دیگر و از جامعه ای به جامعه دیگر متفاوت می باشد. (فیوضات ، ۱۳۷۶ ، ۲۰).

نظام آموزشی «الگوی کلی نهادها و موسسات و سازمانهای رسمی جامعه و وظایف انتقال فرهنگ ، شکوفا سازی آن ، پرورش و تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص را بر عهده دارد». بنابر این یکی از مهمترین و جامع ترین نهادهای اجتماعی که بر تمام شئون اقتصادی ، فرهنگی ، اجتماعی ، سیاسی و فردی تاثیر می گذارد آموزش و پرورش می باشد و نظام آموزشی هر کشور تاثیر زیادی بر بخش های مختلف آن کشور دارد. (علاقه بند، ۱۳۸۰ ، ۱۳).

آموزش و پرورش جزو آن دسته از کالاهای عمومی است که تولید آن نه تنها برای فرد ، بلکه برای جامعه بسیار مفید می باشد. به این معنی که آموزش فردی ، بازتاب ها و پیامدهای متنوع اجتماعی به دنبال دارد. فردی که آموزش می بیند نه تنها خود از توانایی ها و کفایت های قابل توجهی برخوردار می شود ، بلکه تحصیلات او در منزل ، محیط کار و بطور کلی در جامعه ، آثار بسیار گسترده ای دارد. (عمادزاده ، ۱۳۸۲ ، ص ۹۳-۹۲).